

PK-YRITYSBAROMETRI KEVÄT 2018

Alueraportti, Pohjois-Karjala

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Kevään 2018 Pk-yritysbarometri perustuu 4826 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämisen ja työllistämisen esteitä, sopeuttamistoimenpiteitä sekä rahoitusta. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty omistajanvaihdosta ja tekoälyn hyödyntämistä.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset koko maassa ovat lähes viime syksyn tasolla. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on +35, kun se viime syksynä oli +38. Pohjois-Karjalan alueella lähiajan suhdannenäkymät ovat vastaavat kuin syksyllä 2017. Saldoluku on syksyn tapaan +20 jääden siten kuitenkin selvästi koko maata heikommaksi.

Pohjois-Karjalan alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen jäävät saldoluvin +8 perusteella koko maata selvästi heikommiksi, mutta ovat kuitenkin paremmat kuin syksyllä 2017, jolloin saldoluku oli vain niukasti positiivinen +1. Koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvin (+17) perusteella vastaavat kuin syksyllä 2017 (+16).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 3 % koko maan pk-yrityksistä. Pohjois-Karjalan alueella on nyt eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %), kun viime syksynä mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä oli enemmän. Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 4 % vastaajista. Investoinnit, henkilöstön koulutus ja työn uudelleen organisointi ovat koko maassa ja alueella eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Kehittämisen ja työllistämisen esteet sekä sopeuttamistoimet

Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään kilpailutilanne ja resurssitekijät. Myös Pohjois-Karjalassa kilpailutilanne on kärjessä, seuraavina ovat tasapäisesti kustannustaso ja resurssitekijät. Työn sivukulut, kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus ja työvoiman saatavuus ovat suurimmiksi koetut työllistämisen esteet. Koko maassa ja alueella joka seitsemäs suunnittelee toimintansa sopeuttamista tilapäisluonteisesti nykyisen suhdannetilanteen vuoksi. Työaikajärjestelyt ja lomautukset ovat yleisimmät suunnitteilla olevat sopeutustoimet.

Kansainvälistyminen ja tekoälyn hyödyntäminen liiketoiminnassa

Joka viidennellä koko maan ja alueella joka kymmenennellä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä yli puolella. Koko maassa kaksi kolmesta ja Pohjois-Karjalan alueella kuusi kymmenestä pk-yrityksestä ei hyödynnä tekoälyä mitenkään.

Omistajanvaihdos

Yli puolet vastanneista koko maan ja alueen pk-yrityspäätäjistä ei suunnittele omistajanvaihdosta. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamista suunnittelee noin joka viides.

Sisällys

Esipuhe	2
Tiivistelmä	3
1. Johdanto.....	5
1.1 Barometri.....	5
1.2 Aineisto	6
2. Yritysten osuudet toimialoilla	7
3. Yritykset ja työllisyys	8
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen	12
6. Pk-yritysten kansainvälistyminen	15
7. Pk-yritysten kehittämisen ja työllistämisen esteet	17
8. Pk-yritysten sopeuttamistoimenpiteet	20
9. Pk-yritysten rahoitus.....	21
10. Omistajanvaihdos.....	26
11. Tekoäly	28
Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot	29
Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot	30
Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot	31

Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri, kevät 2018, alueraportti

Julkaisija

Suomen Yrittäjät
PL 999, 00100 HELSINKI
puhelin 09 229 221
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

taloustutkimus oy

FINNVERA

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pk-yritysbarometri, kevät 2018

Alueraportti, Pohjois-Karjala

1. Johdanto

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä teki-
jöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4826 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse joulutammikuussa 2017–2018. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alueen vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen, ekonomisti Petri Malinen ja ekonomisti Sampo Seppänen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % -31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista Pohjois-Karjalan alueen yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

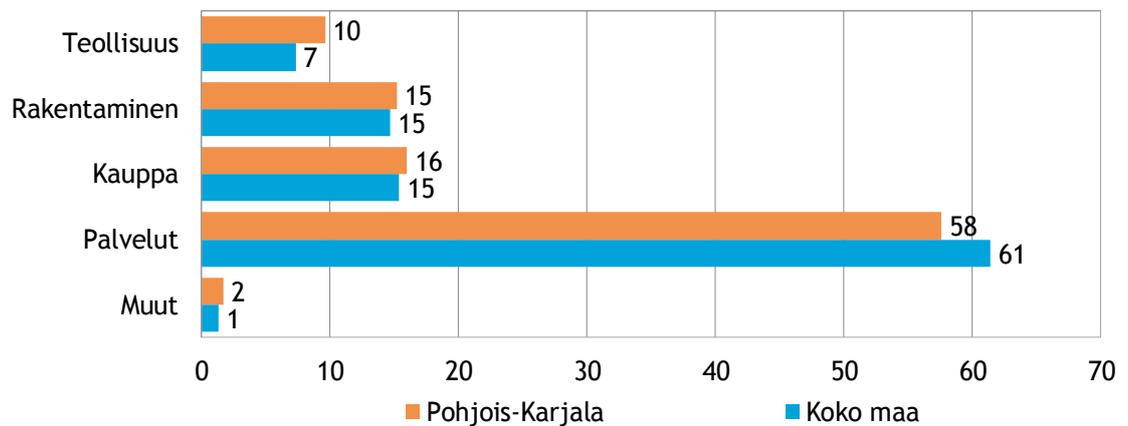
Taulukko 1. Taustatietoja alueelta haastatelluista yrityksistä

		n=	%
Alue	Pohjois-Karjala	133	100
Päätoimiala	Teollisuus	20	15
	Rakentaminen	26	20
	Kauppa	22	17
	Palvelut	65	49
Liikevaihto vuonna 2017	alle 0,2 miljoonaa euroa	57	43
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	26	20
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	15	11
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	8	6
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	3	2
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	13	10
	5 miljoonaa euroa tai yli	10	8
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	10	8
	Kasvuhakuiset	47	35
	Asemansa säilyttäjät	47	35
	Ei kasvutavoitteita	24	18
	Toimintansa lopettavat	5	4
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	18	14
	Ei	115	86
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	32	24
	1990-1999	28	21
	2000-2009	35	26
	2010-	38	29

2. Yritysten osuudet toimialoilla

Suomessa oli 282 113 yritystä [1] vuonna 2016. Näistä yrityksistä noin 6614 toimi Pohjois-Karjalan alueella. Koko maassa palvelualan yrityksiä oli 61 %, kaupan 15 %, rakentamisen 15 % ja teollisuudenalan yrityksiä 7 %. Pohjois-Karjalan alueella oli palvelualaan kuuluvia yrityksiä koko maata suhteellisesti hieman vähemmän, 58 %. Rakentamisen ja kaupan alojen yrityksiä alueella oli lähes saman verran ja teollisuusyrityksiä hieman enemmän kuin koko maassa.

Kuva 1. Yritysten osuudet eri toimialoilla, %

Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, pl. toimiala A. maa-, metsä- ja kalatalous

3. Yritykset ja työllisyys

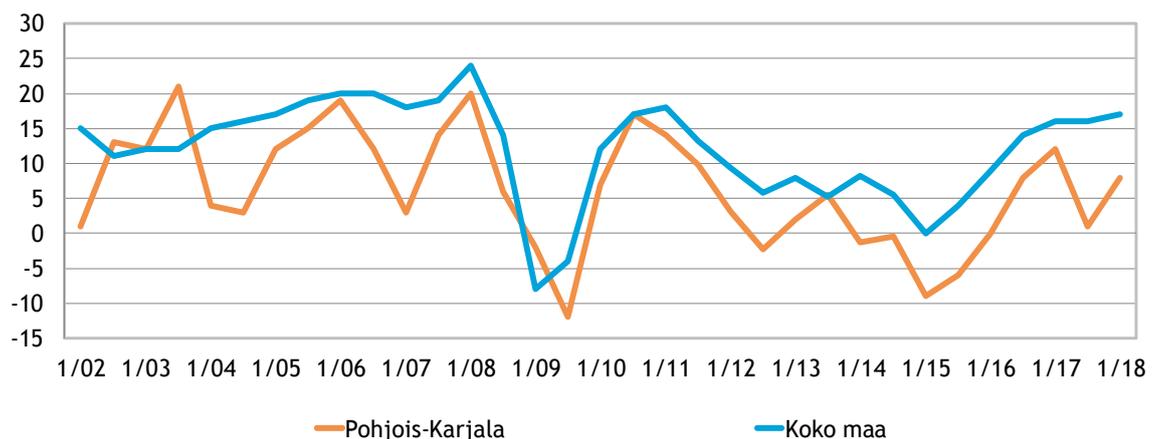
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen [2] mukaan koko maan työllisten määrä oli 2 496 000 henkeä marraskuussa 2017. Lukema on 83 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana. Palkansaajia oli jonkin verran enemmän ja yrittäjiä oli jonkin verran vähemmän kuin aiemmin. Koko maan työttömyysaste oli 7,1 % [2] marraskuussa 2017, kun se edellisvuoden marraskuussa oli 8,2 %. Pohjois-Karjalan alueella työskenteli vuoden 2017 kolmannella vuosineljänneksellä yhteensä 66 000 henkilöä [3] työttömyysasteen ollessa 12,7 % [4]. Työttömyysaste on laskenut alueella 0,8 prosenttiyksikköä vuoden 2016 vastaavaan ajankohtaan verrattuna [4].

Taulukko 2. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Pohjois-Karjala	18	72	10	8
Koko maa	23	70	6	17

Työllistämisedotukset ovat koko maassa saldoluvin perusteella pitkälti vastaavat kuin syksyllä 2017. Kevään pk-yritysbarometrin vastaajista joka neljäs (23 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja alle joka kymmenes (6 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvi muodostuu +17 (2017 +16). Pohjois-Karjalan alueella saldoluku on yhdeksän prosenttiyksikköä pienempi, +8. Odotukset ovat kuitenkin näiltä osin alueella paremmat kuin syksyllä 2017, jolloin saldoluku oli vain niukasti positiivinen +1.

Kuva 2. Henkilökunnan määrän muutosodotukset seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

2. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, marraskuu, 3. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, liitetaulukko 31. Työlliset maakunnittain, syyskuu, 4. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, liitetaulukko 43. Työttömyysaste maakunnittain, syyskuu 2017

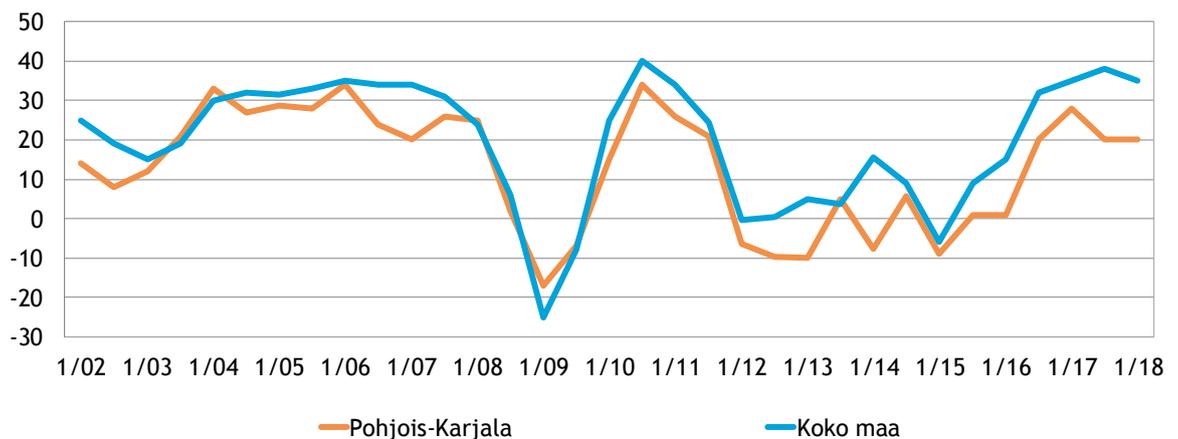
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset koko maassa ovat lähes viime syksyn tasolla. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +35, kun se viime syksynä oli +38. Puolet (49 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 43 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 8 % huononevan. Pohjois-Karjalan alueella lähiajan suhdannenäkymät ovat vastaavat kuin syksyllä 2017. Saldoluku on syksyn tapaan +20 jääden siten kuitenkin selvästi koko maata heikommaksi.

Taulukko 3. Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana, %

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
Pohjois-Karjala	35	51	14	20
Koko maa	43	49	8	35

Kuva 3. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku (%)

Taulukko 4. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

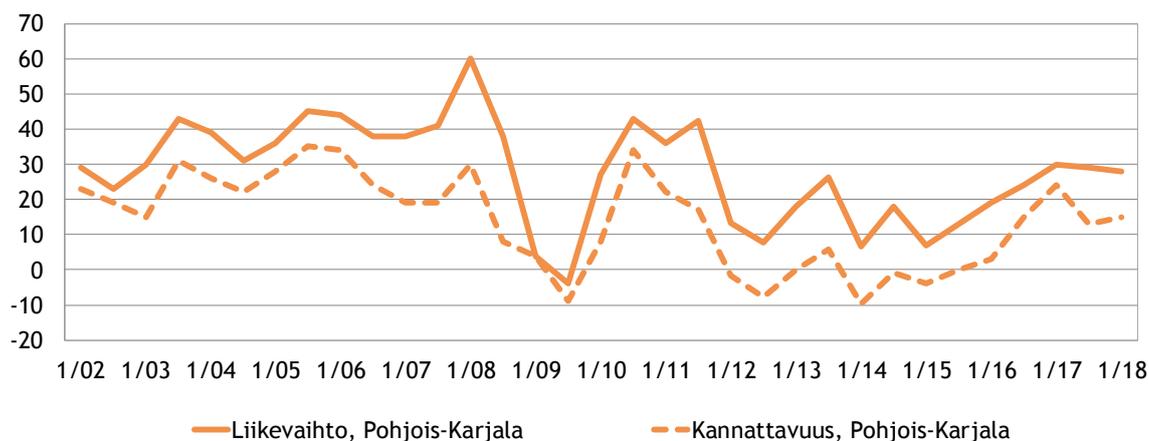
	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Pohjois-Karjala	46	36	18	28
Koko maa	51	38	11	39
Investointien arvo				
Pohjois-Karjala	22	53	25	-3
Koko maa	22	60	18	4
Panostukset kansainvälistymiseen				
Pohjois-Karjala	10	69	21	-10
Koko maa	15	68	18	-3
Viennin arvo				
Pohjois-Karjala	9	73	19	-10
Koko maa	14	69	17	-3
Tuonnin arvo				
Pohjois-Karjala	5	75	21	-16
Koko maa	11	72	16	-5
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Pohjois-Karjala	45	50	5	40
Koko maa	44	50	6	38
Materiaalien hinnat				
Pohjois-Karjala	47	48	5	43
Koko maa	45	52	3	41
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Pohjois-Karjala	47	44	8	39
Koko maa	45	51	4	41
Kannattavuus				
Pohjois-Karjala	34	47	19	15
Koko maa	39	48	13	26
Vakavaraisuus				
Pohjois-Karjala	37	53	10	27
Koko maa	40	53	8	32
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Pohjois-Karjala	31	59	9	22
Koko maa	31	61	8	24
Tilausten määrä				
Pohjois-Karjala	42	45	14	28
Koko maa	47	43	10	36

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +41) sekä lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+41). Myös liikevaihdon kasvuun (+39) sekä palkkakustannusten nousuun (+38) uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat koko maassa vastaavat kuin syksyllä 2017 saldoluvun ollessa myös nyt +4.

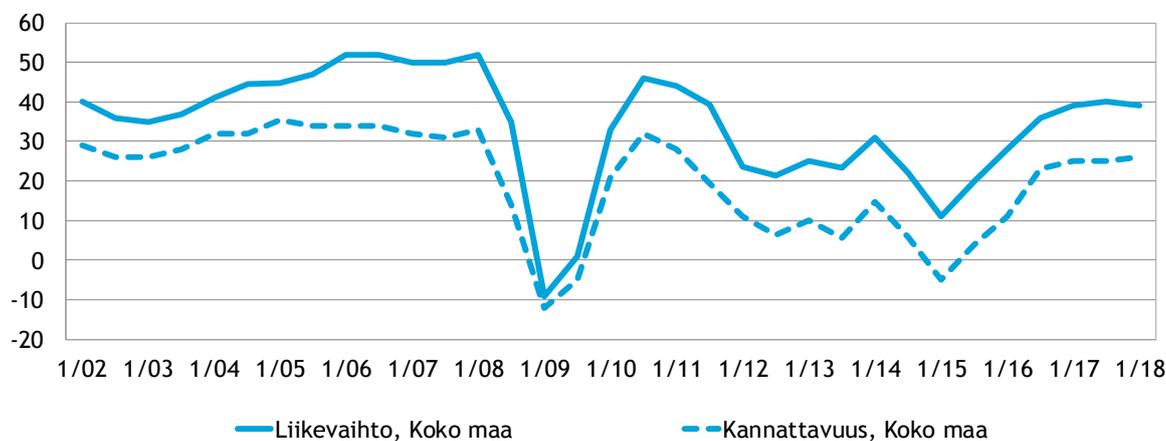
Pohjois-Karjalan alueella uskotaan vahvimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +43). Seuraavaksi vahvimmat odotukset alueella kohdistuvat palkkakustannusten nousuun (+40) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+39). Alueella odotukset investointien arvon kehityksestä jäävät saldoluvun perusteella edelleen negatiivisiksi (saldoluku-3).

Kuvassa 4 on esitetty pk-yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden suhdannenäkymien kehittyminen alueella ja kuvassa 5 koko maassa. Alueella odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat lähes vastaavat ja kannattavuuden osalta hieman toiveikkaammat kuin syksyllä 2017. Koko maan pk-yritysten odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä ovat vastaavat kuin syksyllä.

Kuva 4. Alueen suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

Kuva 5. Koko maan suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

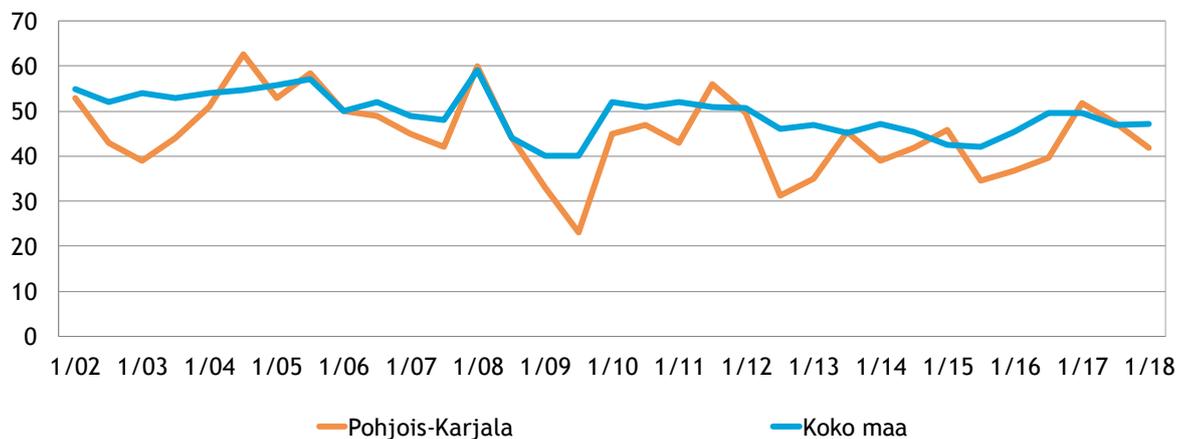
Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 3 % koko maan pk-yrityksistä. Pohjois-Karjalan alueella on nyt eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %), kun viime syksynä mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä oli enemmän. Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 4 % vastaajista mikä on yhden prosenttiyksikön verran enemmän kuin syksyllä 2017. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa ja alueella vastaava määrä kuin syksyllä.

Taulukko 5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintansa lopettavat
Pohjois-Karjala	7	35	38	16	4
Koko maa	10	37	31	19	3

Koko maassa voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on yhteensä saman verran ja alueella vähemmän kuin syksyllä 2017.

Kuva 6. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Vastaavasti kuin syksyllä, investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia. Myös uutena mukaan otettu vastausvaihtoehto, työn uudella tavalla organisointi, mainitaan alueella yhtä usein kuin henkilöstön koulutus. Investointien ja henkilöstön koulutuksen osuudet ovat alueella lähes vastaavat kuin syksyllä 2017.

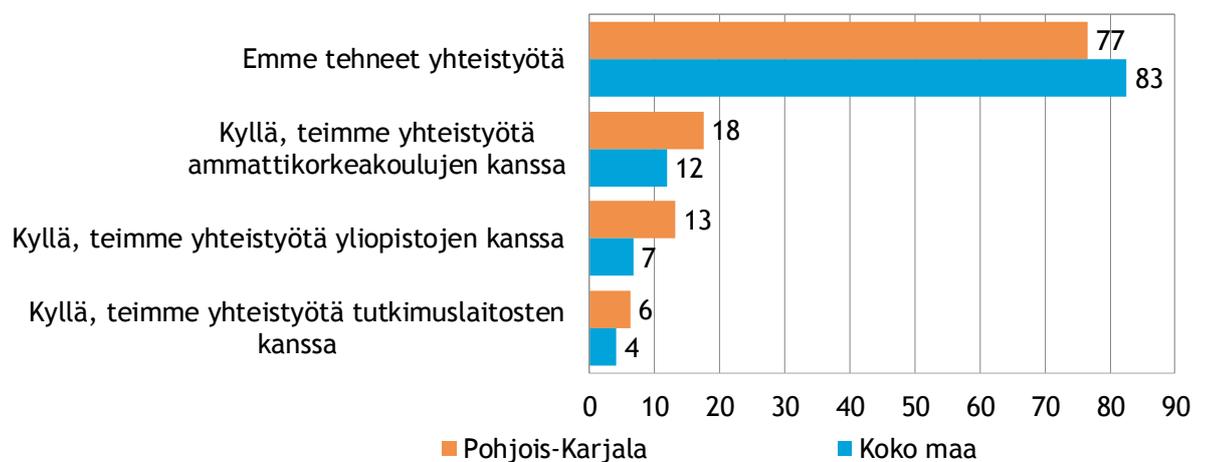
Taulukko 6. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Investoinnit	73	76
Uuden henkilöstön palkkaaminen	41	40
Henkilöstön koulutus	53	58
Organisoinut työtä uudella tavalla	53	52
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	35	36
Laajentuminen uusille markkinoille	22	25
Uusien teknologioiden käyttöönotto	22	24
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	14	20
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	18	17

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

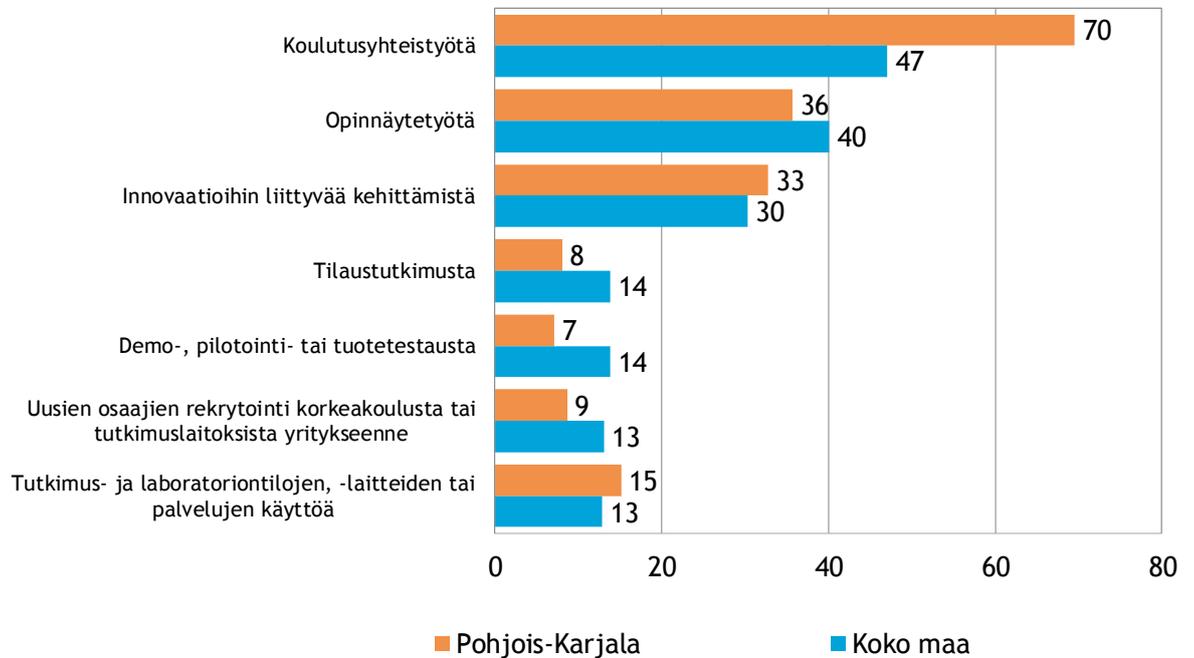
Valtaosa, koko maassa noin neljä viidestä ja alueella kolme neljästä vastanneesta pk-yrityspäätäjistä ei ole tehnyt yhteistyötä korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa vuonna 2017. Yhteistyötä on tehty useimmiten ammattikorkeakoulujen kanssa.

Kuva 7. Yhteistyön tekeminen korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa vuonna 2017, %

Yhteistyömuodot korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa ovat olleet yleisimmin koulutukseen, opinnäytetyöhön sekä innovaatioiden kehittämiseen liittyvää toimintaa.

Kuva 8. Yhteistyömuodot korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa, %, */

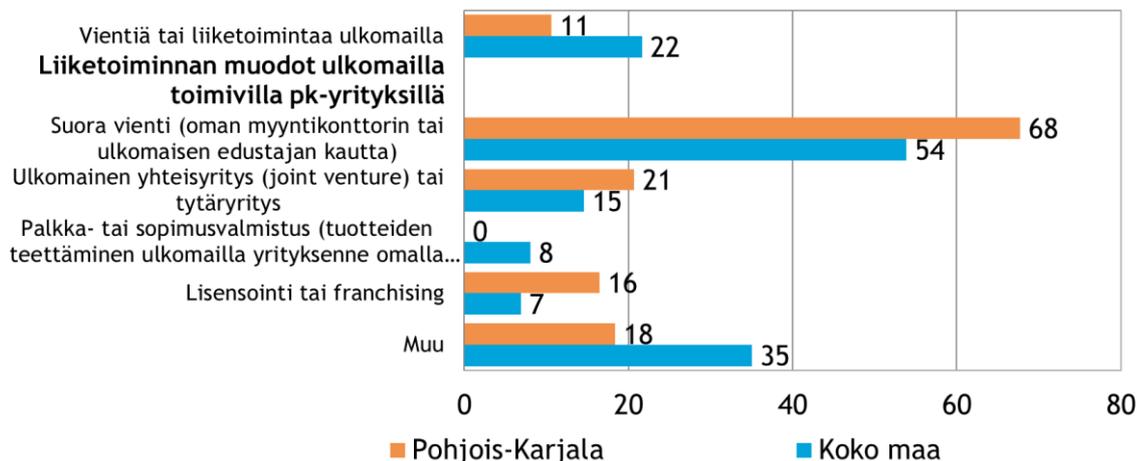

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. Pk-yritysten kansainvälistyminen

Kevään otoksessa noin joka viidennellä koko maan ja Pohjois-Karjalan alueella joka kymmenennellä pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä yli puolella. Pohjois-Karjalan alueella näiden tulosten tulokinnassa on huomioitava vastaajamäärien jääminen vähäiseksi.

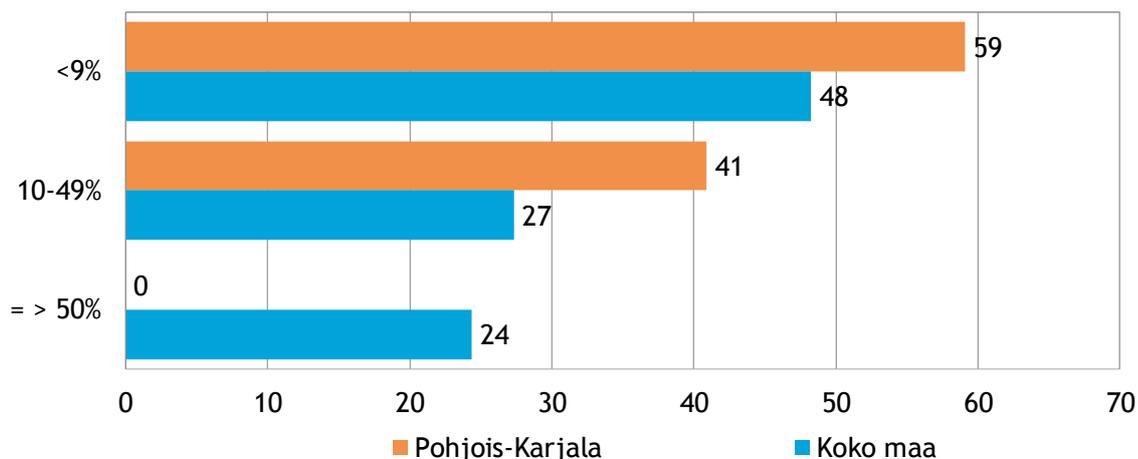
Kuva 9. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Noin puolella koko maan suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Pohjois-Karjalan alueella vastaajamäärät jäivät hyvin pieniksi ja tämä on huomioitava tulosten tulokinnassa

Kuva 10. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2017, % yrityksistä

Koko maan pk-yrityksistä noin joka viidennellä ja Pohjois-Karjalan alueella joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 7. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	9	19

7. Pk-yritysten kehittämisen ja työllistämisen esteet

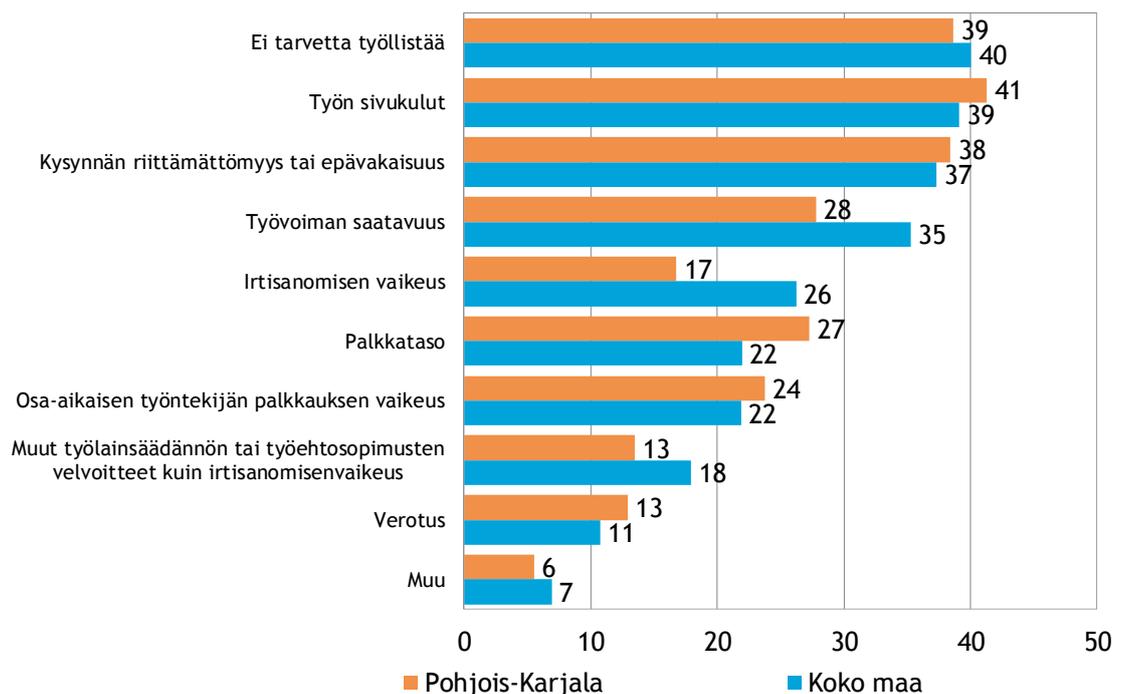
Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään kilpailutilanne ja resurssitekijät. Myös Pohjois-Karjalassa kilpailutilanne on kärjessä, seuraavina ovat tasapäisesti kustannustaso ja resurssitekijät. Verrattuna syksyn 2017 tilanteeseen koetaan kilpailutilanne nyt molemmissa vastaajaryhmissä jonkin verran merkittävämpänä kehittämisen esteenä.

Taulukko 8. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

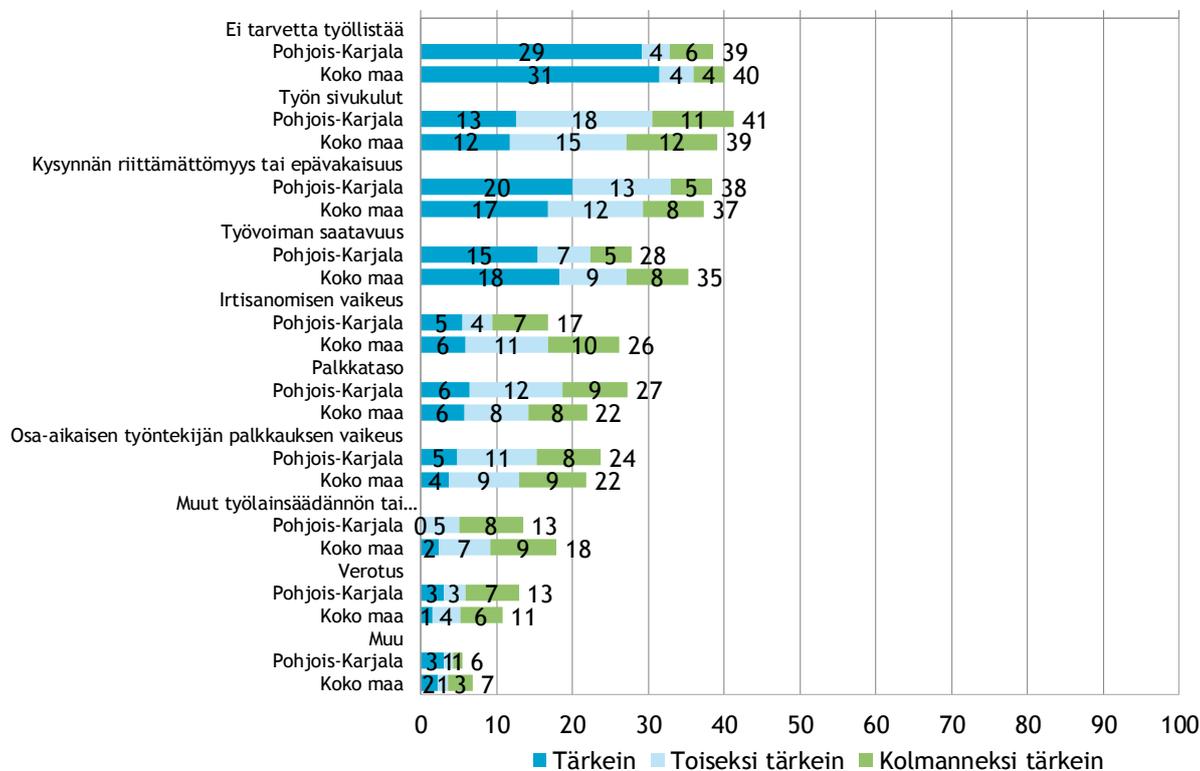
	Pohjois-Karjala	Koko maa
Yritystoiminnan sääntely	12	13
Kustannustaso	16	17
Kilpailutilanne	25	22
Rahoitus	10	9
Resurssitekijät	16	19
Yleinen suhdannetilanne/taloustilanne	14	15
Ei osaa sanoa	7	6

Koko maan ja alueen pk-yrityksistä kahdella viidestä ei ole tarvetta työllistää. Työn sivukulut, kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus ja työvoiman saatavuus ovat koko maassa ja alueella suurimmiksi koetut työllistämisen esteet.

Kuva 11. Yrityksen merkittävin työllistämisen este, %

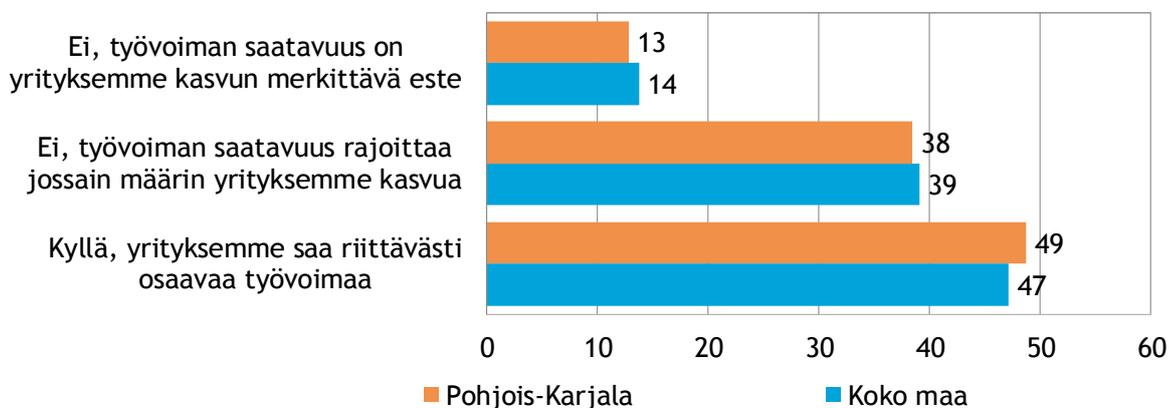

Kuva 12. Yrityksen merkittävien työllistämisen este, tärkeysjärjestys %

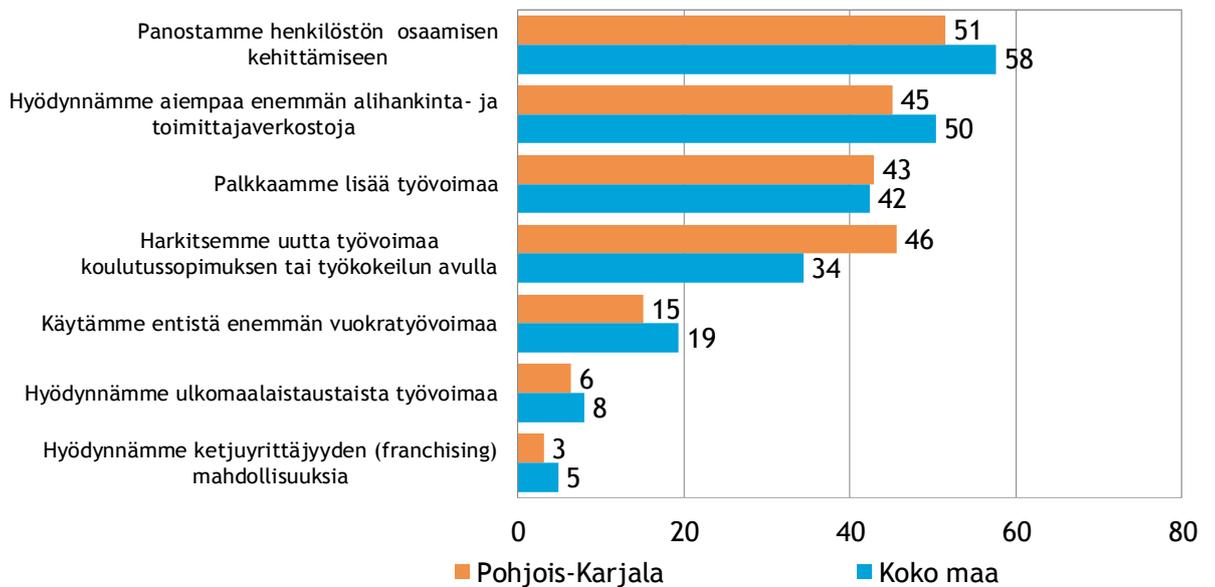
Vajaa puolet koko maan ja Pohjois-Karjalan alueelta vastanneista sanoo tarjolla olevan riittävästi tarpeitaan vastaavaa osaavaa työvoimaa. Kaksi viidestä kokee työvoiman saatavuuden jossain määrin rajoittavaksi esteeksi yrityksen kasvulle. Koko maassa ja alueella yli joka kymmenes pitää työvoiman saatavuutta yrityksensä kasvun merkittävänä esteenä.

Kuva 13. Yrityksen osaavan työvoiman saatavuus, %

Pk-yritykset pyrkivät turvaamaan osaavan työvoiman saannin useimmin panostamalla henkilöstön osaamisen kehittämiseen, hyödyntämällä aiempaa enemmän alihankinta- ja toimittajaverkostoja ja palkkaamalla lisää työvoimaa. Alueella koulutussopimuksia tai työkokeilua harkitsevia on suhteellisesti enemmän kuin koko maassa.

Kuva 14. Yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

8. Pk-yritysten sopeuttamistoimenpiteet

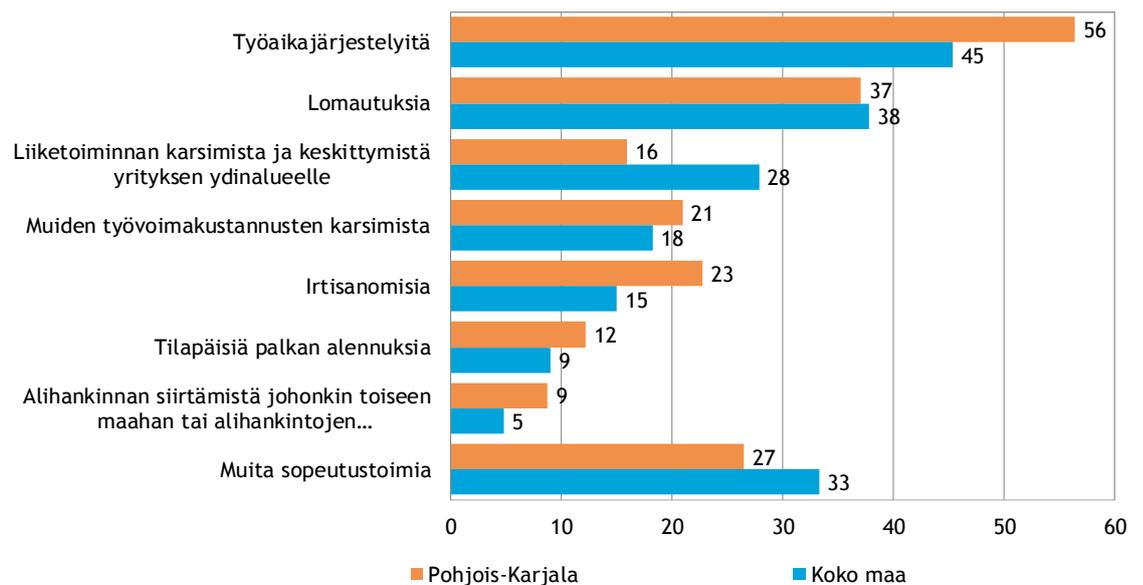
Koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksistä noin joka seitsemäs suunnittelee toimintansa sopeuttamista tilapäisluonteisesti nykyisen suhdannetilanteen vuoksi.

Taulukko 9. Pk-yritysten tarve sopeuttaa toimintaansa suhdannetilanteen vuoksi, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Ei tarvetta sopeuttaa	84	85
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	16	15

Työaikajärjestelyt ja lomautukset ovat koko maassa ja alueella yleisimmät toteutetut tai harkinnassa olevat sopeutustoimet. Alueella liiketoiminnan karsimista suunnittelevia on suhteellisesti vähemmän kuin koko maan pk-yrityksissä.

Kuva 15. Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet, % pk-yrityksistä, jotka suunnittelevat tekevänsä toimia

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

9. Pk-yrittäjien rahoitus

Koko maan pk-yrittäjistä noin joka seitsemännellä ja Pohjois-Karjalassa viidesosalla vastanneista on ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana. Koko maan osalta tämä tilanne on lähes vastaava kuin syksyllä 2017. Pohjois-Karjalan alueella sen sijaan maksuvaikeuksia kokeneita on hieman enemmän kuin syksyllä.

Taulukko 10. Onko yrityksellänne ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Karjala	79	21
Koko maa	86	14

Pk-yrittäjien pääpankkina on koko maassa joko Osuuspankki (42 %) tai Nordea (32 %). Pohjois-Karjalan pk-yrittäjien pääpankkina on useimmiten Osuuspankki (75 %).

Taulukko 11. Yrityksen pääpankki, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Nordea	14	32
Osuuspankki	75	42
Paikallisosuuspankki	4	4
Danske Bank	2	6
Säästöpankki	5	8
Handelsbanken	0	2
Muu	0	5

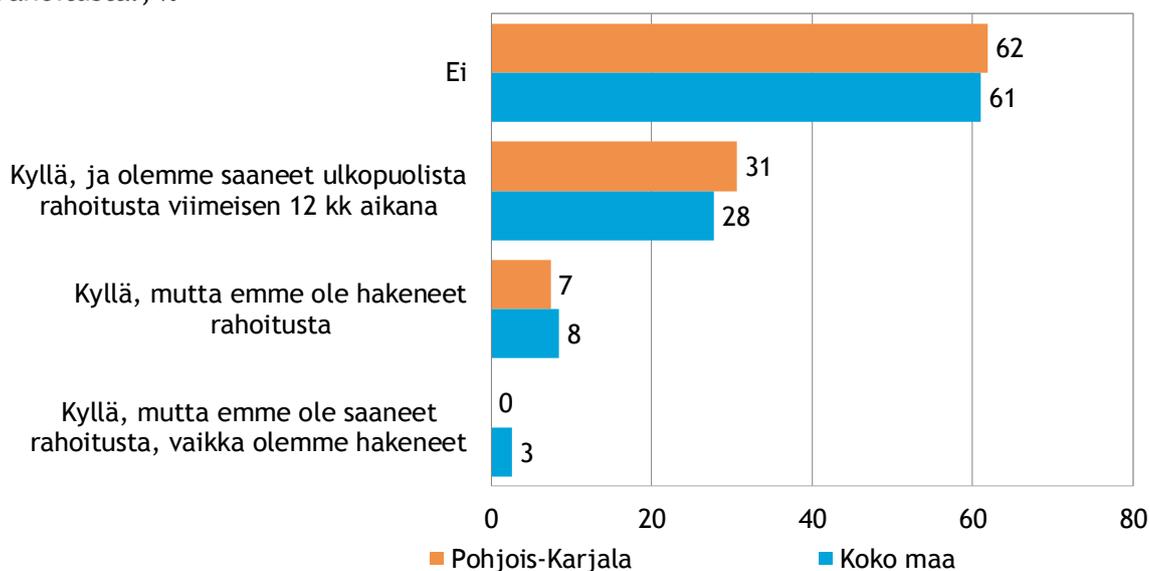
Koko maan ja alueen vastanneista pk-yrittäjistä alle puolella on lainaa rahoituslaitoksilta.

Taulukko 12. Onko yrityksellänne lainaa rahoituslaitoksilta?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Karjala	51	49
Koko maa	55	45

Koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksistä kuudella kymmenestä ei ole ollut tarvetta hankkia rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Alle joka kolmas sanoo tarvetta olleen, on sitä hakenut ja saanut rahoitusta lähimmän vuoden aikana. Alle joka kymmenes vastaajista sanoo tarvetta olleen, mutta ei ole hakenut rahoitusta. Kolme prosenttia koko maan vastaajista sanoo olleen tarvetta rahoitukselle ja on myös hakenut rahoitusta, mutta ei ole sitä saanut. Alueen vastaajien joukossa viimeksi mainittuja ei ole lainkaan.

Kuva 16. Onko yrityksellänne ollut viimeisten 12 kk:n aikana tarve hankkia rahoitusta?, %

Rahoitusta on otettu pääosin pankista, rahoitusyhtiöstä ja Finnverasta.

Taulukko 13. Mistä olette ottaneet rahoitusta?, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Pankista	76	72
Rahoitusyhtiöstä	24	28
Vakuutusyhtiöstä/eläkevakuutusyhtiöstä	0	2
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	4	3
Bisnesenkeltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	7	6
Finnverasta	24	16
Teakesistä	0	6
ELY-keskuksista	8	6
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta	0	0
Velkakirjamarkkinoilta	0	0
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	0	0
Joukkorahoituksen kautta	0	1
Muualta	20	8

Valtaosa, noin kolme neljästä koko maan ja alueen pk-yrityksistä ei aio hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana.

Taulukko 14. Aiotteko ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Karjala	75	25
Koko maa	76	24

Pk-yritykset aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta yleisimmin pankista, rahoitusyhtiöstä, Finnverasta ja alueella myös ELY-keskuksista.

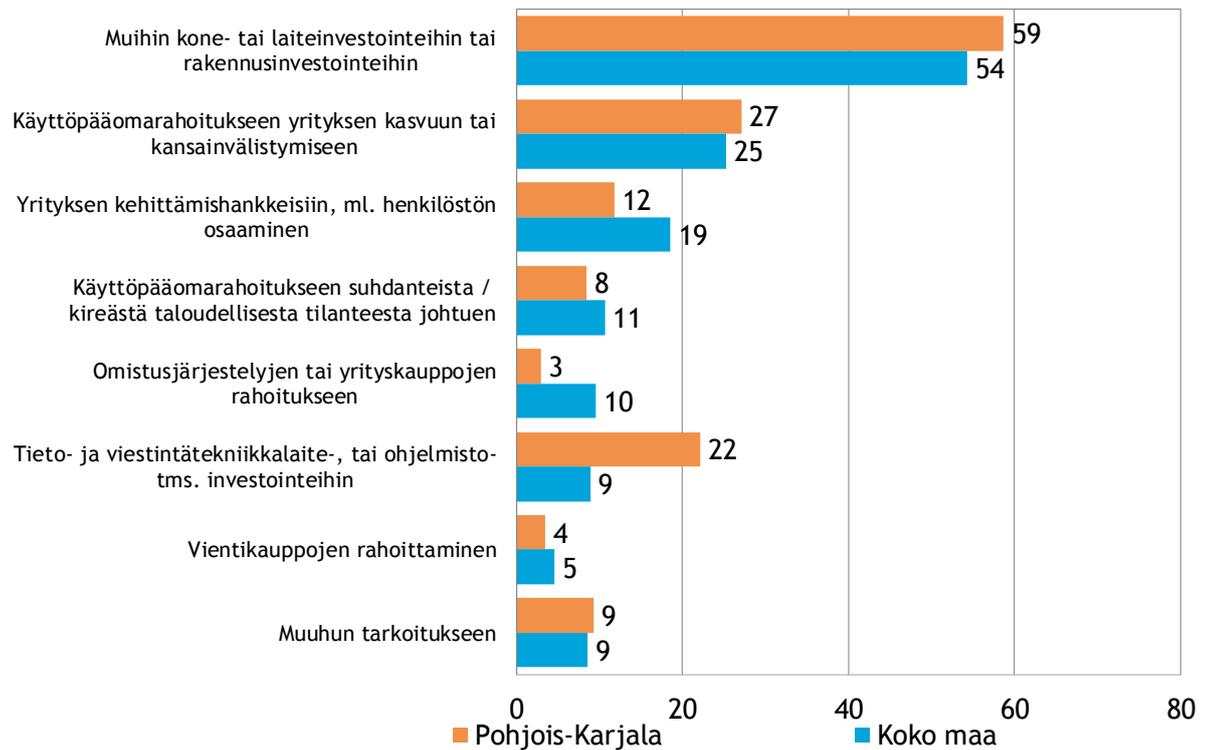
Taulukko 15. Mistä aiotte ottaa ulkopuolista rahoitusta?, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Pankista	68	73
Rahoitusyhtiöstä	20	30
Vakuutusyhtiöstä/eläkevakuutusyhtiöstä	0	4
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	4	8
Bisnesenkeltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	4	11
Finnverasta	25	22
Tekesistä	5	14
ELY-keskuksista	29	13
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta	0	1
Velkakirjamarkkinoilta	0	1
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	0	0
Joukkorahoituksen kautta	7	3
Muualta	6	8

*/ Vastajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Koko maassa ja samoin Pohjois-Karjalan alueella ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää selvästi yleisimmin muihin kone-, laite- tai rakennusinvestointeihin. Käyttöpääomarahoitus yrityksen kasvuun ja kansainvälistymiseen on toiseksi yleisin ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus.

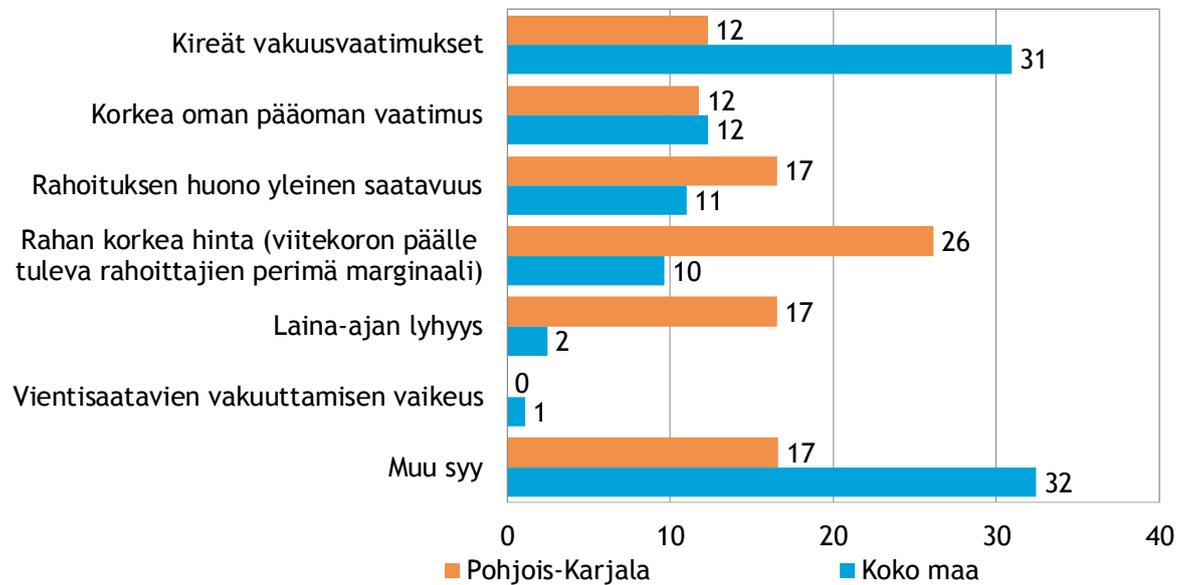
Kuva 17. Ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12kk:n aikana, */

*/ Vastaaajat ovat voineet valita kaksi mielestään tärkeintä vaihtoehtoa.

Kireät vakuusvaatimukset koko maassa on muun syyn ohella tärkein yksittäinen peruste sille, että pk-yrityksissä ei ole haettu tai saatu rahoitusta. Alueen tulosten tulkinnassa on huomioitava pieni vastaajamäärä.

Kuva 18. Tärkeimmät syyt sille, että ei ole hakenut tai saanut rahoitusta?, %

10. Omistajanvaihdos

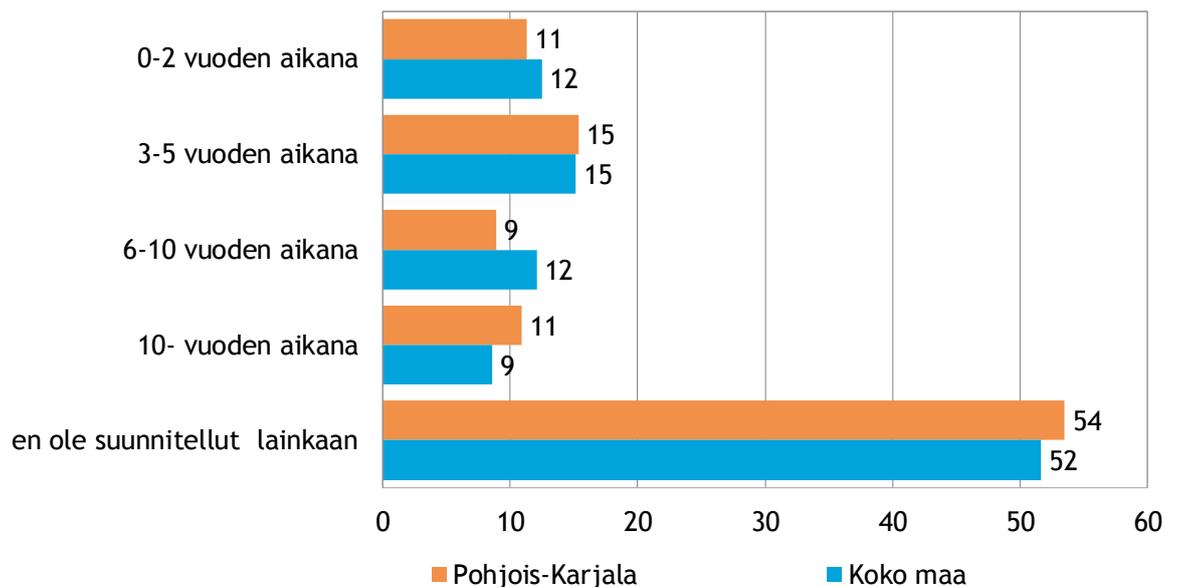
Yli puolet pk-yritysbarometriin vastanneista koko maan ja Pohjois-Karjalan yrityspäättäjiä sanoo seuraavansa yrityksensä arvoa aktiivisesti.

Taulukko 16. Seuraa aktiivisesti yrityksen arvon kehitystä, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Karjala	42	58
Koko maa	46	54

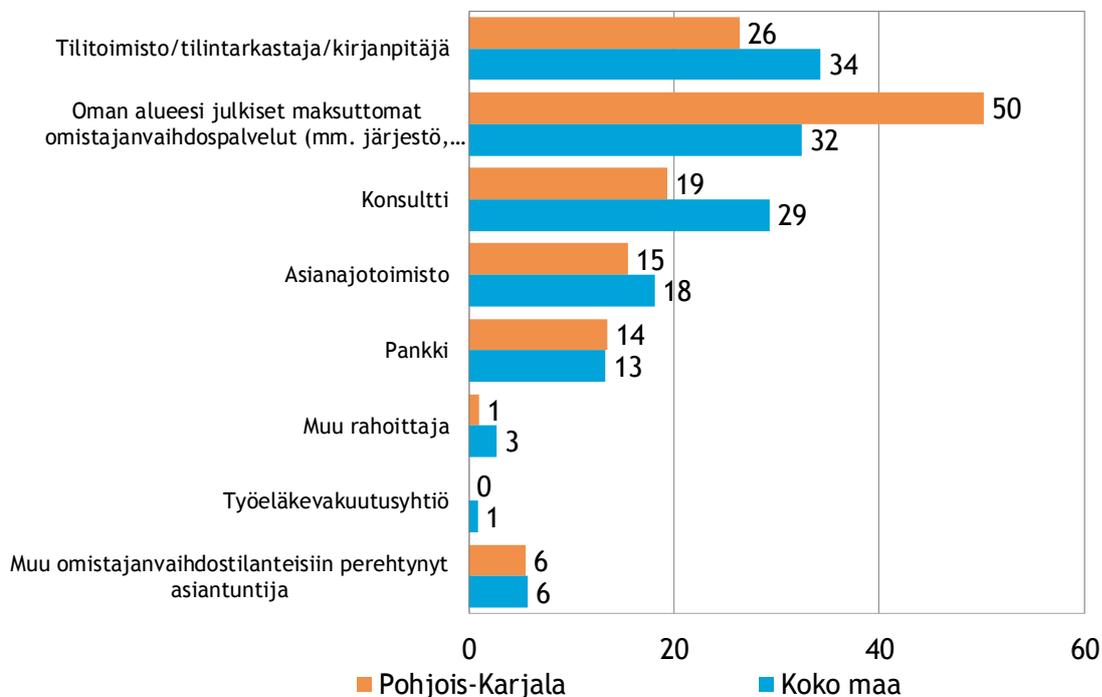
Noin puolet vastanneista pk-yrityspäättäjiä ei ole suunnitellut omistajanvaihdoksen toteuttamista lainkaan. Omistajanvaihdosta suunnittelevat aikovat toteuttaa vaihdoksen useimmiten seuraavan viiden vuoden aikana.

Kuva 19. Omistajan vaihdoksen suunnittelu, %

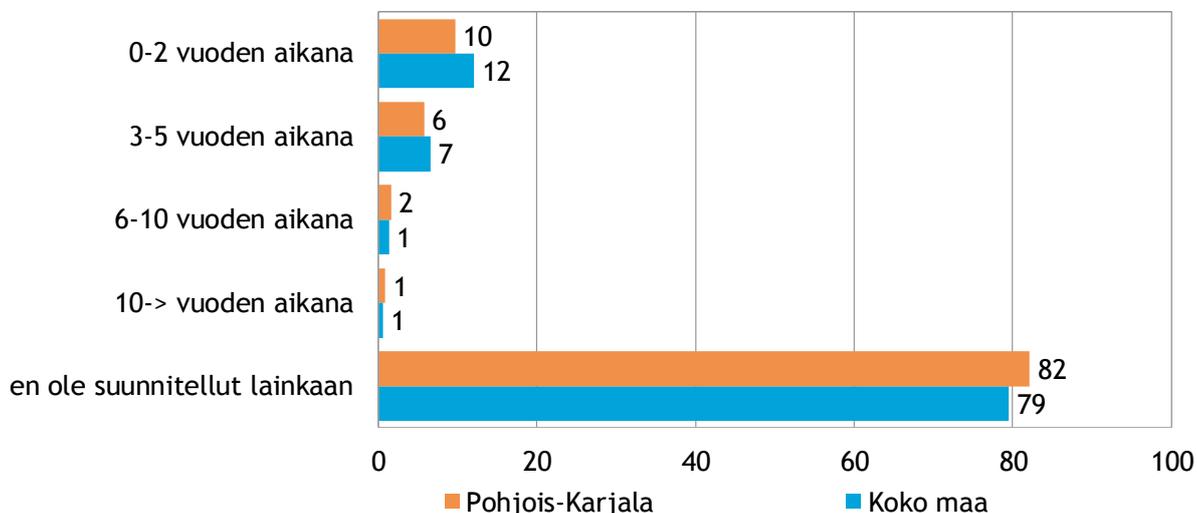
Tilitoimisto/tilintarkastaja/kirjanpitäjä, oman alueen maksuttomat omistajavaihdospalvelut sekä konsultti ovat yleisimmät tahot, joiden puoleen pk-yrittäjät kääntyisivät ensisijaisesti omistajanvaihdostilanteessa.

Kuva 20. Tahot, joiden puoleen kääntyttäisiin omistajanvaihdostilanteessa?, %

Valtaosa, noin neljä viidestä pk-barometrikyselyyn vastanneista yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut yrityksen tai liiketoiminnan ostamista lainkaan. Yrityksen tai liiketoiminnan osto toteutettaisiin yleisimmin lähitulevaisuudessa, seuraavan kahden vuoden aikana. Koko maassa ja alueella neljä viidestä yrityksen tai liiketoiminnan ostamisesta kiinnostuneesta sanoo tarvitsevänsä oston ulkopuolista rahoitusta.

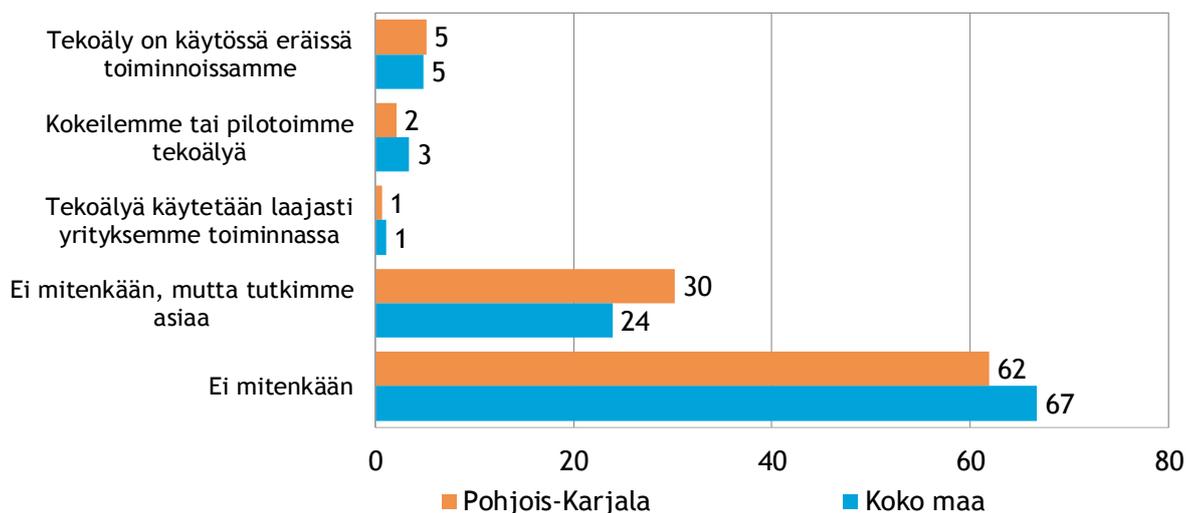
Kuva 21. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamisen suunnittelu, %

11. Tekoöly

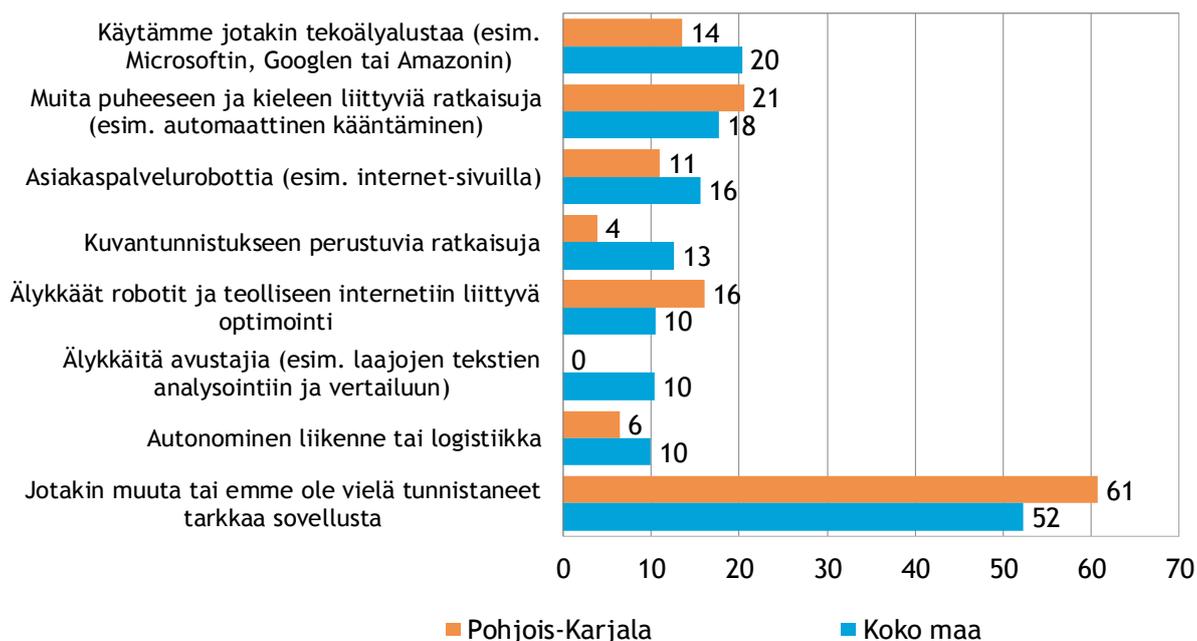
Kaksi kolmesta vastanneista koko maan ja kuusi kymmenestä Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksestä ei hyödynnä tekoölyä. Joka neljäs koko maan ja noin joka kolmas alueen vastanneista päättäjistä sanoo tutkivansa asiaa.

Kuva 22. Tekoölyn hyödyntäminen, %

Yli puolet koko maan ja kuusi kymmenestä alueella tekoölyä jo käyttävistä tai asiaa selvittävästä pk-yrityspäättäjistä ei osaa tarkasti määrittellä tai tunnistaa mitä tekoölyratkaisua yrityksessä käytetään, kokeillaan tai tutkitaan.

Kuva 23. Tavat hyödyntää tekoölyä, %

*/ Vastaaajat ovat voineet valita kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot

SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
toimisto@yrittajat.fi
puhelin 09 229 221
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
yrittajat.fi/etelakarjala
puhelin 010 470 1100

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
yrittajat.fi/etelapohjanmaa
puhelin 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Sammonkatu 12, 50130 Mikkeli
yrittajat.fi/etelasavo
puhelin 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
yrittajat.fi/helsinki
puhelin 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
yrittajat.fi/hame
puhelin 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
yrittajat.fi/kainuu
puhelin 010 387 7870

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
yrittajat.fi/keskipohjanmaa
puhelin 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Lutakonaukio 7, 40100 Jyväskylä
yrittajat.fi/keskisuomi
puhelin 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
yrittajat.fi/kymi
puhelin 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Hallituskatu 26, 2. krs, 96100 Rovaniemi
yrittajat.fi/lappi
puhelin 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Laukontori, Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
yrittajat.fi/pirkanmaa
puhelin 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Linnunlahdentie 2, 80110 Joensuu
yrittajat.fi/pohjoiskarjala
puhelin 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
puhelin 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
yrittajat.fi/paijathame
puhelin 010 322 4300

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Tekniikantie 12, 02150 Espoo
yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
puhelin 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
puhelin 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28101 Pori
yrittajat.fi/satakunta
puhelin 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
yrittajat.fi/savo
puhelin 044 368 0507

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
yrittajat.fi/uusimaa
puhelin 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
yrittajat.fi/varsinaissuomi
puhelin 02 275 7100

Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot

PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ

Vaihde: 029 460 11

Puhelinpalvelu: 029 460 2580

Sähköposti: etunimi.sukunimi@finnvera.fi

www.finnvera.fi

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15 rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15100 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 2, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

FINNVERA PLC

Representative Office in St. Petersburg

Finland House

Ul. Bolshaya Konyushennaya 4-6-8

191186 St. Petersburg, Russia

PL 150, 53501 Lappeenranta

puh. +358 405 088 956

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS
Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS
Jääkärikatu 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS
Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS
Salpausselänkatu 22, 45101 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS
Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS
Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS
Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS
Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS
Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS
Veteraanikatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS
Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS
Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS
Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

